

Halász Tamás: EMLÉKBE

15 ÉVES AZ INSPIRÁCIÓ

Sajátos ünnepet ülünk ma, melyen a köszöntőtől egyszersmind végleg búcsút is veszünk. Korszakot jelölő bemutatkozási rendszer, egyfajta magyar tánc-platform, annuálé, élmény-börze, az általa reprezentált tereppel egyszerre növekvő, gyarapodó jelenség volt az Inspiráció. Alkalma a rácsodálkozásnak, megmutatásnak, lelkesedésnek és csatlakozásnak, számtalan váratlansággal, meginduló pályákkal, eseti próbálkozásokkal, kitérőkkel, kirándulásokkal, keresztutakkal és párhuzamokkal. Emlékszem revelációra, nem egyre, sőt, a mából visszatekintve: számtalanra. Emlékszem eredményében ("gyümölcsében") kevésbé maradandó, de a gesztus szintjén mégis, szinte rajongani való próbálkozásokra, vállalkozásokra. Egyszerű nézőként, vagy zsűritagként, de a történet mindenkor, mindvégig elkötelezett tanújaként, híveként nem emlékszem egyvalamire: arra, hogy egyetlen egyszer is azt éreztem volna, hogy nem érte meg eljönni, nem érte meg végignézni, sőt: végigizgulni a jubiláns, az ünnepelt-temetett egy-egy estjét. Szakmai tanulmányban már módomban állt visszatekinteni az Inspirációk (akkor még nem teljes) másfél évtizedére (*Elágazások - Az Inspirációk kora* in: Színház, 2007. augusztus, pp. 28-43.). Ez most inkább a személyes emlékezés alkalma.

Számomra, koromnál fogva az 1994-ig, az Inspiráció indulásáig terjedő időszak a csekélyszámú, személyes élménnyel éppen hogy megtapasztalt, tánc történelmi múlt. Nehéz, küzdelmes kor úttörőkkel, állhatatos megtértekkel, politikai kapszulában működő, termő műhellyel. Egy olyan kor, mely nélkül (az elemző utókor által nyilvánvalóan majd további szakaszokra bontott) elmúlt másfél évtized nem szemlélhető önmagában és viszont. A folytonosság, az egymásra épülés érzete a mából szemlélve is kétségtelen. Az Inspirációkkal, mára bizvást állítható, új korszak kezdődött a hazai modern táncban, s nem kérdéses, hogy itt egyetlen pillanatra sem beszélhetünk véletlen, időbeli egybeesésről, az Inspiráció nem megtörtént, hanem tett a történést.

A Műhely Alapítvány, az Inspiráció-estek kezdeményezője, 1993-ban kezdte meg működését egy kiváló szervező, Szabó Adrienn titkári irányítása alatt, akit az Alapítvány élén 2000 májusában Talló Gergely követett. Az amerikai mintára (és a New York-i Dance Theater Workshop - Suitcase Fund és a holland Theater Instituut Nederland támogatásával) működni kezdő szakmai szervezet legjelentősebb, (kivülálló számára) leglátványosabb tevékenységi körét az 1994 májusában induló Inspirációk szervezése jelentette. Hogy a fiatalabb korosztályok számára, néhány drámai ecsetvonással érzékelhető legyen e kor és az adott körülmények, arra leginkább a "mi nem volt akkoriban"-lista a legalkalmasabb. Nem volt tehát Trafó, Nemzeti Táncszínház, Millenáris, nem volt működési támogatást osztó minisztériumi kuratórium, s a zseb sem, ahol e pénzek koncentráltan léteztek volna. Még éppen nem volt Nemzeti Kulturális Alap. Nem volt - leszámítva a KTE kiadta, Hargitai Ákos szerkesztette, remek, pionír fanzint, a Kortárs Csírat - moderntánc-szaksajtó, nem volt POSZT, nem volt fesztivál Győrben és Veszprémben, nem volt Alternatív Színházak Szövetsége, nem volt Budapest Kortárástánc Főiskola, MMS, L1, SÍN, Artus Stúdió, EDIT Nemzetközi Táncfilm Fesztivál, sem Színházi Törvény, nem volt internet, mobiltelefon, rendszerezett kapcsolatok és még hosszan sorolhatnám...

Volt már viszont Kortárs Táncszínházi Egyesület, elnökségében olyan, jeles művész- és szervező-tagokkal, mint Angelus Iván, Goda Gábor, Kovács Gerzson Péter, Rókás László, Szabó Adrienn, Szabó György és Zsoldos László. Volt Kortárs Magyar Táncszemle, melyet 1992 novemberében rendeztek meg először, hét helyszínen, huszonegy társulat részvételével. Vezető szervezői közt ott volt Angelus Iván, Szabó György és Török Jolán. Volt az Angelus Iván alapította-vezette Kreatív Mozgás Stúdió majd Budapest Tánciskola, volt Tam-Tam Klub, s volt a MU Színházban működő Kortárs Táncművészeti Műhely (a Kreatív Mozgás Stúdió társalapítója, Kálmán Ferenc - aki március 15-e alkalmából most kapta meg a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjét - és Goda Gábor vezetésével). Volt már a MASZK s az izgalmas Theater Szegeden, Balog József szervezésében. És volt, igen, a MU Színház, a fájdalmasan hiányzó Leszták Tiborral, e hittel teli, kíváncsi, nyitott emberrel, s volt a magyar táncművészetnek oly régóta oly sokat jelentő, Regős János és Regős Pál vezette Szkéné Színház: az Inspirációk első helyszínei. Voltak aztán a külföldi barátok-támogatók, szervezők, kultúr-diplomaták, akik ott bábáskodtak az Inspiráció körül: Laurie Uprichard, David White, Viveca Abrahams, Dragan Klaić és a többiek.

Az Inspiráció egy, a mából szemlélve elképesztően nehéz körülmények közt, áldozatos munkával működő közegnek, s mindenekelett e közeg utánpótlásának megmutatására, inkubálására, megerősítésére és megtámogatására jött létre. Nem túlzás állítani: az 1999-ig a Szkénében és a MU-ban ringó bölcső, a színpad, az apró, zsúfolt kis irodából szervezett fesztivál egy új nemzedéket segített felnőni, elindítva azt a maga útján. A fenti hiánylista jól mutatja, milyen alapvető hiányosságokkal nézett szembe a magyar kortárástánc az Inspirációk idején: a célját nevében hordozó Műhely Alapítvány munkáját a három i-betűs fogalom határozta meg: inspiráció, inkubátor-funkció és innováció. A szellemiekhez pedig hozzájárult egy-egy prózai cél, az alkalmi kenyéradás, a komolyan vétel élménye. Az alapvető feltételek az indulás évét követően, lassan kiépülve, de adottá váltak. A mából (de a tegnaptól nézve is) egzotikusan hangzik, hogy egy társulat akkoriban egy fillér külső forrás nélkül, kizárólag

a saját zsebéből finanszírozott egy előadást. Az Inspirációk fellépési lehetőséget teremtettek, közönséget és (más csatornákon keresztül) külkapcsolatokat szerveztek, felkínálták az alkotómunka zavartalanságát a legvédtelenebbeknek és legígéretesebbeknek: a fiataloknak, a kísérletezőknek.

1994-ben, s a rákövetkező évek során fiatal alkotók, előadók sora bukkant fel e keretek közt, szinte a semmiből. Izgalmas (személyek, művészeti ágak közötti) társulásokkal, rendhagyó határátlépési kísérletekkel találkozhattunk. Kivételes élmény szemlélni az időrendbe tett Inspirációk fellépőinek nevét. Számos köztük az egyszeri, alkalmi vendég, de a zöm ma is ismerősünk. Nagyon is az. Hosszú a lista, hány, azóta is bizonyító, tehetséges koreográfus és táncos mutatkozott be ezeken a meglepetésekkel teli estéken. Az 1994-es, első Inspiráció (Szkéné, MU Színház) nyitódarabja, a DekaDance Murányi Zsófia koreografálta Madárkája volt: a sajnálatosan rövid életű, fiatal táncosnőkből álló csapatban Bujáki Mária, Gold Bea, Mészöly Andrea, Széphegyi Szilvia és a szerző. Nagy Zoltán Phobos Társulatának Hang című munkáját Hrabovszky Hajnalka, Katona Gábor és Nagy Zoltán adta elő. Hágén Zsuzsa Ébredését a Madarak Táncszínház játszotta. Ott volt aztán az Art Kontakt Mozgásszínház, a Terminusz Csoport Gemza Péterrel, Hargitai Ákos és Barátai, a Szegedi Kortárs Balettért Alapítvány Stúdiója. Néhány név a soron következő Inspiráció '95 mezőnyéből: Bede-Fazekas Ibolya, Rémi Tünde, Vári Bertalan, Vámos Veronika, Kocsis László Szűnyog, Fosztó András, Halász G. Péter, Nagy Andrea, Román Sándor, Hód Adrienn és az OFF Társulat táncosnői: Garai Júlia, Lex Alexandra, Máthé Gabriella és Szabó Polette.

Nehéz pontosan ítélni, egy alkotói pálya startpontját precízen kijelölni, de gyakorlatilag itt, innen indult koreográfusként, vagy táncosként többek közt a KompMánia, Csabai Attilával, Ladjánszki Mártával és Bartus Nikolettal (kit Rác Eszter követett hamarosan) (1997), Juhász Kata (1996), Szabó Réka (1997), Zambrzycki Ádám (1997), Fehér Ferenc (2000), Gergye Krisztián (2001). Koreográfusként itt mutatkozott be a kortársi világban a klasszikából érkezett,

nagyszerű, s a mai magyar táncéletből fájoan hiányzó Kun Attila és Lukács András (1999).

A versenyből idővel "csak" megmutatkozássá váló, s 1999-től a Trafó rangos - kezdettől fogva olyan világnagyságokat, mint Meredith Monk, Marie Chouinard, José Navas, vagy Stephen Petronio felvonultató - színpadán folytatódó Inspiráció sokáig az egyedüli fórumot jelentette a kísérletezők, az új utakra lépők számára. A biztonságot egy-egy ötlet előadásra váltásához. Eljátszhatunk a gondolattal: vajon hogyan alakult, egyáltalán, hogyan vette volna kezdetét az innen indulók, a mai magyar kortárstánc derékhadának pályája e lehetőség nélkül? Az Inspiráció tizenöt év alatt jelentkezett, tizenhét estjével generációt teremtett. Az elemi erejű mondanivaló, a kérelhetetlen tettvágy valamely formában mindenképp megtalálja a lehetőséget a megmutatkozásra, ez kétségtelen tény. De az, hogy az itt felsoroltak, s a számtalan további, e két est során remélhetőleg mind egy szálig megemléített, megmutatott alkotó és előadó nem tudhatta volna az adott szintig érlelni, csiszolni munkáját az Inspiráció kezdeményezése, védernyője nélkül, az napnál világosabb.

Hosszan gondolkodtam, érdemes-e kiragadnom egy-egy, szívemhez különösen közel álló alkotást e tizenöt év hatalmas arzenáljából. Hamar rájöttem aztán, hogy ez felesleges. Az Inspirációt egyetlen, bontatlan egészként őrzöm a szívemben, s megtisztelő, hogy én fogalmazhatom meg a búcsú szavait. Egy művészeti ág generációját teremtette, teremtette, nevelte e másfél, inspiráló évtized. Szervezett közönséget, irányított figyelmet, adott rangot, keltett fel széles körű érdeklődést. Biztos pontként, lehetőségként, nehéz időkben szélvédett helyként, az alkotói akaratba, tehetségbe fektetett, feltétlen bizalommal, a jövőbe vetett hittel. Fontos idő zárul le most. E tizenöt éves történet ma átlép a történelembe. Utána sok, nagyon sok marad. Utána ott a folytatás. Az utókor, melyet megteremtett. Nézzünk csak széjjel itt, most, a zsúfolt nézőtéren ülve, vagy az előtérben várakozva. Vagy gondolkodjunk el hosszabban, már hazatérve e búcsúestről. Az Inspiráció-estek nélkül napjaink magyar kortárstáncának világa még csak nem is emlékeztetne arra, amit ma jelent.